

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติด
 สำหรับผู้นำนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลา*

DEVELOPMENT OF A TRAINING CURRICULUM ON DRUG PREVENTION FOR
 STUDENT LEADERS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS SONGKHLA PROVINCE

อังสุมาลี ชลธารสฤษฎ์*, พล เหลืองรังษี

Angsumalee Chonlathansarit*, Pol Luangrangsee

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา ประเทศไทย

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University, Songkhla, Thailand

*Corresponding author E-mail: ungsumalee@hu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติด 2) เปรียบเทียบทักษะการป้องกันปัญหายาเสพติด หลังฝึกอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และ 3) ประเมินความพึงพอใจของผู้ผู้นำนักศึกษาต่อการฝึกอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลา ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยและพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ 1.00 หลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติด มีค่าเฉลี่ยของความถูกต้อง 4.99 คะแนน และค่าความเหมาะสม 4.98 คะแนน แบบวัดทักษะการป้องกันปัญหายาเสพติด มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เท่ากับ 0.67 - 1.00 และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ 1.00 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำนักศึกษามหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำนวน 85 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ด้วยการจับสลาก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบเฉลี่ยหนึ่งกลุ่มกับเกณฑ์ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติด ใช้ระยะเวลาในการพัฒนา 2 วัน เนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 เนื้อหา ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติด ทักษะการเป็นผู้นำในการป้องกัน การพัฒนาทักษะชีวิตและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และกฎหมาย 2) ทักษะการป้องกันปัญหายาเสพติด หลังฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผู้นำนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมการป้องกันปัญหา ยาเสพติด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = .360)

คำสำคัญ: หลักสูตรฝึกอบรม, การป้องกันปัญหายาเสพติด, ผู้นำนักศึกษา

Abstract

This research article aimed to: 1) Develop a training curriculum for drug abuse prevention, 2) Compare drug abuse prevention skills after training with the 80 percent criterion, and 3) Evaluate student leaders' satisfaction with the drug abuse prevention training. The target group consisted of

student leaders in higher education institutions in Songkhla Province. The study employed a research and development methodology. The research instruments included an interview form with an item-objective congruence (IOC) index of 1.00. The drug abuse prevention training curriculum achieved a mean accuracy score of 4.99 and a mean appropriateness score of 4.98. The drug abuse prevention skills assessment had IOC values ranging from 0.67 to 1.00, while the training satisfaction evaluation form had an IOC index of 1.00. The sample group comprised 85 student leaders from Hatyai University, selected through cluster random sampling by lottery. The statistical methods used for data analysis included standard deviation, one-sample mean comparison with a criterion, and content analysis. The results revealed that: 1) The drug abuse prevention training curriculum was developed over two days and consisted of four content areas: basic knowledge of drugs, leadership skills for prevention, life skills development and resilience building, and drug-related laws; 2) The participants' drug abuse prevention skills after the training were significantly higher than the 80 percent criterion at the .05 level; and 3) The student leaders reported a high level of satisfaction with the drug abuse prevention training ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.360).

Keywords: Training Curriculum, Drug Abuse Prevention, Student Leaders

บทนำ

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะเยาวชน รายงานของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) ระบุว่าประชากรโลกอายุ 15 - 64 ปี ใช้ยาเสพติดผิดกฎหมาย 284 ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ 26 จากปี พ.ศ. 2553 สำหรับประเทศไทย การสำรวจปี พ.ศ. 2563 พบประชากรร้อยละ 4.6 ใช้ยาเสพติดผิดกฎหมายในรอบ 12 เดือน ขณะที่ปี พ.ศ. 2565 เด็กและเยาวชนอายุ 18 - 19 ปี สูบกัญชาเพิ่มขึ้น 2 เท่า (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2563) การศึกษาแนวโน้มการใช้ยาเสพติดในวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นมักเริ่มจากการดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่ ก่อนนำไปสู่การใช้ยาเสพติดอื่น ๆ เช่น ยาบ้า กัญชา (ก้องหล้า ภูวดลอรานนท์, 2565) การสำรวจทัศนคติและพฤติกรรมการใช้ยาเสพติดจากประชาชนอายุ 18 - 65 ปี ใน 20 จังหวัด ระหว่างปี พ.ศ. 2563 - 2565 พบว่า ร้อยละ 58.7 ของกลุ่มตัวอย่างมีการใช้ยาเสพติดรวมแอลกอฮอล์ บุหรี่ กัญชา กระท่อม ยาบ้า ไอซ์ และร้อยละ 4.8 มีการใช้ยาเสพติดผิดกฎหมาย (รัชมน กัลป์ยาศิริ, 2565)

สำหรับจังหวัดสงขลา จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนตามแผนปฏิบัติการภายใต้นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่า ภาค 9 ซึ่งสงขลาอยู่ในการกำกับดูแล มีการรับรู้และตระหนักถึงปัญหายาเสพติดในชุมชนสูงที่สุดเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเป็นพื้นที่ที่มีการระบาดของยาเสพติดในระดับที่น่ากังวล ยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ยาบ้า 83.5% ยาแก้ไอ 30.5% ยาไอซ์ 4.9% ยาระเหย 4.7% และทามาดอล 2.0% (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) จากการประชุมคณะกรรมการศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดสงขลา ประจำเดือนมีนาคม 2568 พบว่า ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2567 ถึง 22 มีนาคม 2568 ยาบ้ายังคงเป็นสารเสพติดที่แพร่ระบาดมากที่สุด สามารถจับกุมได้จำนวนสองล้านสี่แสนเม็ดเศษ รองลงมา คือ ไอซ์ โดยการแพร่ระบาดสูงสุดเกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอหาดใหญ่ สะเดา เมืองสงขลา จะนะ และรัตภูมิ (กรมประชาสัมพันธ์, 2568) ปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและจิตใจของนักศึกษา เยาวชนกลุ่มนี้อยู่ในช่วงวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกาย อารมณ์ และการเข้าสังคม ทำให้ง่ายต่อการถูกชักชวนหรือหลงเชื่อ

ให้ใช้ยาเสพติด จากสถิติ พบว่า ช่วงอายุที่น่าเป็นห่วง คือ เยาวชนอายุระหว่าง 18 - 24 ปี ที่มีสถิติเข้ารับการรักษาสุงรองลงมาจากวัยที่มีอายุมากกว่า 39 ปี (ก้องหล้า ภูวดลอรานนท์, 2566) รายงานของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระบุว่า สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาจำนวนมากยังขาดระบบคัดกรองและติดตามพฤติกรรมเสี่ยงของนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การป้องกันยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2566)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมีประสิทธิภาพในการสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาเสพติด การศึกษาในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการเสริมสร้างความรู้ เจตคติ และทักษะในการหลีกเลี่ยงจากยาเสพติด (สุรัชย์ วัฒนาอุดมชัย และคณะ, 2560) ในทำนองเดียวกัน การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (อนุชา ผิวคำ, 2561) และการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันการใช้อายาเสพติดในนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เจตคติในการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติด และทักษะในการหลีกเลี่ยงจากยาเสพติด (พุทธิพร พงศ์นันท์กุลกิจ, 2561) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้กับนักศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของผู้นำนักศึกษา ซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อนทั้งในด้านความคิด ทักษะ และพฤติกรรม นับเป็นกลยุทธ์เชิงรุกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในระดับอุดมศึกษาได้อย่างยั่งยืน ผลการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพระบุว่า การอบรมและส่งเสริมบทบาทผู้นำเยาวชนในการสร้างค่านิยมที่ดีมีส่วนสำคัญในการลดพฤติกรรมเสี่ยง และช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยภายในสถานศึกษา

ทั้งนี้ การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับผู้มนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลา มีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการ เนื่องจากปัจจุบันยังขาดหลักสูตรที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพเฉพาะสำหรับกลุ่มผู้นำนักศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลสูงในการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกภายในสถาบันอุดมศึกษา (ไวภูณัฐ ครองยุทธ และคณะ, 2567) การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อสร้างเสริมความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการป้องกันยาเสพติด ซึ่งจะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาอย่างยั่งยืน การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการอย่างเป็นระบบ การพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการจริง การทดสอบประสิทธิภาพของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น และการประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรม จะช่วยให้ได้หลักสูตรที่มีคุณภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของนักศึกษาอย่างแท้จริง การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมบนพื้นฐานของแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler, R. W. สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้ชัดเจน สอดคล้องกับปัญหาเสพติดในกลุ่มผู้นำนักศึกษารวมทั้งออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลที่มุ่งพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดอย่างเป็นรูปธรรม (Tyler, R. W., 1949) ร่วมกับแนวคิดทักษะชีวิต (Life Skills) ถูกนำมาใช้เป็นฐานในการออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรม โดยมุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมในสังคม ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การสื่อสาร การปฏิเสธสิ่งชั่วร้าย และการเรียนรู้จากประสบการณ์ งานวิจัยหลายฉบับชี้ให้เห็นว่าการเสริมสร้างทักษะชีวิตสามารถช่วยลดพฤติกรรมเสี่ยงและเพิ่มความสามารถในการป้องกันตนเองจากยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนและนักศึกษา (สุรัชย์ วัฒนาอุดมชัย และคณะ, 2560); (อนุชา ผิวคำ, 2561) นอกจากนี้ ยังอาศัยแนวคิดการพัฒนาผู้นำเยาวชน (Youth Leadership Development) ซึ่งมุ่งเน้นการเสริมสร้างบทบาทผู้นำเชิงบวก การมีส่วนร่วม และการเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้ผู้นำนักศึกษาสามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ในการป้องกันปัญหาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการป้องกันปัญหายาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลา หลังฝึกอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 80
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้นำนักศึกษาต่อการฝึกอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ผู้วิจัยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติด จำนวน 5 คน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญยาเสพติด จำนวน 2 คน การพัฒนาหลักสูตร จำนวน 1 คน และผู้ดูแลกิจกรรมนักศึกษา จำนวน 2 คน

เครื่องมือและผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานหลักสูตรฝึกอบรม มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์โดยใช้ระยะเวลา 20 - 30 นาทีต่อคน และบันทึกเสียงโดยได้รับความยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลผลการศึกษาโดยการพรรณนาวิเคราะห์และสร้างข้อสรุป

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบทักษะการป้องกันปัญหายาเสพติด และประเมินความพึงพอใจของผู้นำนักศึกษาต่อการฝึกอบรมการป้องกันปัญหายาเสพติด

แบบแผนการวิจัย

แบบแผนที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบแผนก่อนแบบทดลอง (Pre-Experimental Design) แบบแผนกลุ่มเดียวทดสอบหลัง (One Group Posttest Only Design)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้นำนักศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ นายกสโมสรณ์นักศึกษา ประธานคณะ ประธานชมรม คณะกรรมการสโมสรณ์นักศึกษา คณะกรรมการประจำคณะ และคณะกรรมการชมรมต่าง ๆ ในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลา จำนวน 5 สถาบัน ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2568 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan โดยประชากรจำนวน 359 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 186 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาในขั้นทดลองใช้หลักสูตร (Try-out) จึงเลือกกลุ่มตัวอย่างจากสถาบันอุดมศึกษา 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำนวน 85 คน ซึ่งถือว่าเพียงพอสำหรับการทดสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร ซึ่งได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม ด้วยการจับสลาก

เครื่องมือและผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. หลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติด มีค่าเฉลี่ยของความถูกต้อง 4.99 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด และค่าความเหมาะสม 4.98 คะแนน อยู่ในระดับมากที่สุด
2. แบบวัดทักษะการป้องกันปัญหาเสพติด มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ตั้งแต่ 0.67 - 1.00
3. แบบประเมินความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติด มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตรการป้องกันปัญหาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษาในสถาบัน อุดมศึกษา จังหวัดสงขลา จำนวน 2 วัน
2. ระหว่างการฝึกอบรม และหลังเสร็จสิ้นการฝึกอบรม ผู้วิจัยได้วัดทักษะการป้องกันปัญหาเสพติด โดยเป็นการวัดทักษะการหลังอบรม จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านความรู้ ทักษะด้านจริยธรรม และทักษะการเรียนรู้
3. ให้ผู้นำนักศึกษาทำแบบประเมินความพึงพอใจของผู้นำนักศึกษาต่อการฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติด

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การเปรียบเทียบเฉลี่ยหนึ่งกลุ่มกับเกณฑ์ (One-sample t-test)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลา สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา

ผลการสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐาน จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่

1. ประเด็นสถานการณ์และความต้องการ

1.1 ประสพการณ์และความรู้ของสถานการณ์ปัญหาเสพติดในกลุ่มนักศึกษาจังหวัดสงขลา สรุปได้ว่า จังหวัดสงขลามีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักศึกษา โดยพบ “ยาบ้า” มากที่สุด และเยาวชนเริ่มใช้สารเสพติดในอายุน้อยลง บุหรี่ไฟฟ้า กัญชา และกระท่อมเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่นำไปสู่การใช้ยาเสพติดอื่น ความเจริญของจังหวัดและจำนวนสถานศึกษาที่มากทำให้เข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย ผู้ค้ายังใช้ social media และมุ่งเป้าที่นักศึกษาเป็นหลัก โดยพื้นที่แพร่ระบาดสูงได้แก่อำเภอหาดใหญ่ สะเดา เมือง ฉะบอง และสิงหนคร

1.2 ผู้นำนักศึกษาควรมีบทบาทในการป้องกันปัญหาเสพติด สรุปได้ว่า ผู้นำนักศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการป้องกันปัญหาเสพติดในสถานศึกษา โดยต้องมีความรู้ด้านยาเสพติด กฎหมาย และทักษะการสื่อสารที่ดี รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีและชักชวนเพื่อนเข้าร่วมกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ผู้นำเหล่านี้ต้องกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และดึงดูดนักศึกษา พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายแกนนำด้านยาเสพติดให้เข้มแข็ง

1.3 ผู้นำนักศึกษาในปัจจุบันมีความต้องการพัฒนาความรู้ ทักษะ เจตคติ ในการป้องกันปัญหา ยาเสพติด สรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะ Executive Functions: EF เช่น การเห็นคุณค่าตนเอง ทักษะชีวิต และทักษะ การปฏิเสธ เป็นสิ่งจำเป็นในการป้องกันยาเสพติด ผู้นำนักศึกษาคควรได้รับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดรูปแบบใหม่ รวมถึงการปลูกฝังทัศนคติว่ายาเสพติดเป็นสิ่งไม่ดีและต้องปฏิเสธอย่างมั่นคง ทักษะเหล่านี้พัฒนาได้ผ่านกิจกรรม ที่ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะชีวิต และการสร้างเครือข่าย นอกจากนี้ ผู้นำนักศึกษาต้องมีทักษะการสื่อสาร การจูงใจ และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อจัดกิจกรรมและผลิตสื่อที่ส่งเสริมการต่อต้านยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ประเด็นกิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาหลักสูตร

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้และเนื้อหาหลักสูตร สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมควรมีความหลากหลายและ เน้นการมีส่วนร่วมแบบ Active Learning มากกว่าการบรรยายเพียงอย่างเดียว โดยผสมผสานกิจกรรมกลุ่ม การเข้าฐาน หรือการผลิตสื่อเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของเยาวชน รวมทั้งเชิญวิทยากรหรือบุคคลต้นแบบเพื่อสร้าง แรงบันดาลใจ ขณะเดียวกันยังต้องเสริมความรู้ควบคู่กับการฝึกทักษะผู้นำ เช่น การพูด การทำงานเป็นทีม และ การสื่อสาร ประกอบด้วยการพัฒนาทักษะ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติด ด้านทักษะ การเป็นผู้นำในการป้องกัน ด้านการพัฒนาทักษะชีวิตและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และด้านกฎหมาย ตลอดจนการทำ Workshop และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เพื่อให้เยาวชนนำไปใช้ในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของตน

2.2 ระยะเวลาฝึกอบรมที่เหมาะสม สรุปได้ว่า การอบรมระยะเวลา 2 วันถือว่าเหมาะสมในการให้ ทั้งความรู้และทักษะอย่างครบถ้วน โดยไม่ยืดเยื้อจนทำให้ผู้เข้าร่วมรู้สึกเบื่อ ทั้งนี้ ควรมุ่งเน้นการสร้างเครือข่าย ระหว่างผู้เข้าอบรม อาจารย์ และวิทยากร เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนและสามารถให้คำปรึกษากันได้ต่อเนื่องหลัง การอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล ของหลักสูตร 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร 4 ด้าน 4) ระยะเวลาและกิจกรรม การเรียนรู้ และ 5) วิธีการวัดและประเมินผลโดยเน้นการจัดกิจกรรมแบบ Active Learning เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

3. ประเด็นการวัดและประเมินผล

การประเมินผลการฝึกอบรมใช้หลายวิธีเพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วน เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ เสริมด้วยการประเมินทักษะผ่านการจำลองสถานการณ์ การตัดสินใจ และการนำเสนอ เพื่อสังเกตทัศนคติและ การประยุกต์ใช้ความรู้ โดยวัดทักษะ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านความรู้ ทักษะด้านจริยธรรม และทักษะ การเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังใช้การพูดคุยและการสังเกตระหว่างการอบรมเพื่อให้การประเมินสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการป้องกันปัญหา ยาเสพติด และประเมินความพึงพอใจของผู้นำ นักศึกษาต่อการฝึกอบรมการป้องกันปัญหา ยาเสพติด

ผู้วิจัยนำเสนอผลการเปรียบเทียบทักษะการป้องกันปัญหา ยาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา หลังฝึกอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้นำนักศึกษาต่อ การฝึกอบรมการป้องกันปัญหา ยาเสพติด ดังตารางที่ 2 - 3

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการป้องกันปัญหา ยาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา หลังฝึกอบรมกับเกณฑ์ร้อยละ 80

หัวข้อ	เกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
คะแนนวัดทักษะการป้องกันปัญหา ยาเสพติด หลังการฝึกอบรม	80	94.75	1.618	84.082*	.000

* p < .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ทักษะการป้องกันปัญหาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จังหวัดสงขลา มีคะแนนหลังการฝึกอบรมเท่ากับ 94.75 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ร้อยละ 80 พบว่า ผู้นำนักศึกษามีทักษะการป้องกันปัญหาเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้นำนักศึกษาต่อการฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติด

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านเนื้อหา	4.18	.752	มาก
2. ด้านวิทยากรและการถ่ายทอดความรู้	4.11	.794	มาก
3. ด้านวิธีการเรียนรู้และกิจกรรม	4.28	.468	มาก
4. ด้านทักษะการนำไปประยุกต์ใช้	4.17	.579	มาก
5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.30	.530	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.21	.360	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้นำนักศึกษาต่อการฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .360) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่ามากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = .530) และความพึงพอใจด้านวิทยากรและการถ่ายทอดความรู้ มีค่าน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .794)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลา อภิปรายตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติด ใช้ระยะเวลา 2 วัน ครอบคลุม 4 ด้านหลัก ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติด ทักษะการเป็นผู้นำในการป้องกัน การพัฒนาทักษะชีวิตและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และด้านกฎหมาย โดยการพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติด มีค่าเฉลี่ยของความถูกต้อง 4.99 คะแนน และค่าความเหมาะสม 4.98 คะแนน ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรดำเนินการบนพื้นฐานของการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจริงของพื้นที่จังหวัดสงขลา ผ่านการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านยาเสพติด การพัฒนาหลักสูตร และผู้ดูแลกิจกรรมนักศึกษา ทำให้เนื้อหาหลักสูตรมีความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและสถานการณ์ปัญหาเสพติดในพื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้า ในระดับที่น่ากังวล (กรมประชาสัมพันธ์, 2568) นอกจากนี้ การออกแบบหลักสูตรยังเน้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เช่น การทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปราย การทำเวิร์กช็อป และการผลิตสื่อรณรงค์ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และสามารถเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ ที่เน้นการออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรชัย วัฒนาอุดมชัย และคณะ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า หลักสูตรฝึกอบรมที่มีเนื้อหาครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถเสริมสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาเสพติดและส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุรชัย วัฒนาอุดมชัย และคณะ, 2560)

2. ผู้นำนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยทักษะการป้องกันปัญหาเสพติด 94.75 คะแนน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างทักษะทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านความรู้ ด้านจริยธรรม และทักษะการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการพัฒนาทักษะ Executive Functions (EF) เช่น การเห็นคุณค่าตนเอง ทักษะชีวิต และทักษะการปฏิเสธที่เป็นสิ่งจำเป็นในการป้องกันยาเสพติด รวมถึงการใช้วิทยาการและบุคคลต้นแบบที่สร้างแรงบันดาลใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุชา ผิวคำ ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร พบว่า แนวคิดการพัฒนาผู้นำเยาวชนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ที่ได้เน้นการสร้างค่านิยมที่ดีและลดพฤติกรรมเสี่ยง (อนุชา ผิวคำ, 2561) นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 หลังการฝึกอบรม ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด เจตคติ และทักษะในการหลีกเลี่ยงจากยาเสพติดเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกัน (พุทธิพร พงศ์นันท์ทุกกิจ, 2561)

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้นำนักศึกษาต่อการฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติดอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวม 4.21 คะแนน (S.D. = .360) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้เข้าอบรมมีความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด 4.30 คะแนน รองลงมา คือ ด้านวิธีการเรียนรู้และกิจกรรม 4.28 คะแนน ด้านเนื้อหา 4.18 คะแนน และด้านทักษะการนำไปประยุกต์ใช้ 4.17 คะแนน ในขณะที่ด้านวิทยาการและการถ่ายทอดความรู้ได้รับคะแนนต่ำสุด 4.11 คะแนน แม้จะยังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากการฝึกอบรมได้รับการจัดเตรียมด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม รวมถึงการออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้ผู้เข้าร่วมสามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างไรก็ตาม คะแนนด้านวิทยาการที่ต่ำกว่าด้านอื่นอาจสะท้อนถึงความแตกต่างของรูปแบบการถ่ายทอดหรือประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เข้าร่วม ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรนำไปใช้ในการปรับปรุงการจัดฝึกอบรมในครั้งต่อไป ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้การป้องกันปัญหาเสพติดเกิดผลอย่างยั่งยืน (ไวภูณัฐ ครองยุทธ และคณะ, 2567)

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการป้องกันปัญหาเสพติด สำหรับผู้นำนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ครอบคลุมเนื้อหาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติด ทักษะการเป็นผู้นำ การพัฒนาทักษะชีวิตและการเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ผู้นำนักศึกษาที่เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะการป้องกันปัญหาเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อการนำไปใช้จริง ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ สถาบันอุดมศึกษาควรนำหลักสูตรฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพผู้นำนักศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยบูรณาการเข้ากับกิจกรรมพัฒนานักศึกษา กองกิจการนักศึกษาควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการป้องกันยาเสพติด และสนับสนุนให้ผู้นำนักศึกษาที่ผ่านการอบรมทำหน้าที่เป็นแกนนำถ่ายทอดความรู้และจัดกิจกรรมรณรงค์ภายในสถาบัน และ 3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรติดตามผลระยะยาว 3 - 6 เดือน ศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อเข้าใจประสบการณ์จริง พัฒนาเนื้อหาสำหรับยาเสพติดชนิดใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กรมประชาสัมพันธ์. (2568). รวมพลังประชาชาติ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปราบปรามผู้มีอิทธิพล. เรียกใช้เมื่อ 5 ตุลาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/EBJh7>
- ก้องหล้า ภูวดลอานนท์. (2565). ปัญหายาเสพติดในวัยรุ่นที่เกิดขึ้นในไทยกับความจริงที่ต้องแก้ไข - ภูฟ้าเรสท์โฮม. เรียกใช้เมื่อ 5 กันยายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/VmX9y>
- _____. (2566). สถิติของผู้ป่วยสารเสพติดในไทยปี 65 - 66 ล่าสุด - ภูฟ้าเรสท์โฮม. เรียกใช้เมื่อ 5 กันยายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/7WBJO>
- พุทธิพร พงศ์นันท์ทุกุลกิจ. (2561). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกำหนัดการป้องกันการใช้ยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัศมน กัลป์ยาศิริ. (2565). ศูนย์ศึกษาปัญหาการเสพติดเผยข้อมูลเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ใช้กัญชาแบบสูบสูงขึ้น 10 เท่าใน 3 ปี. เรียกใช้เมื่อ 18 พฤษภาคม 2568 จาก <https://shorturl.asia/rbuz4>
- ไวภูณัฐ ครองยุทธ และคณะ. (2567). การพัฒนารูปแบบการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 12(3), 1032-1042.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). จับตาทิศทางสุขภาพคนไทย ปี 2563. เรียกใช้เมื่อ 5 กันยายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/Tlain>
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2566). รายงานการกำกับติดตามการดำเนินงานรอบ 6 เดือนแรก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อ 9 กันยายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/IFvNP>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567). สรุปข้อมูลสถิติที่สำคัญ พ.ศ. 2567: ผลสำรวจ/สำมะโนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ. เรียกใช้เมื่อ 6 กันยายน 2568 จาก <https://shorturl.asia/n2q18>
- สุรัชย์ วัฒนาวุฒิมชัย และคณะ. (2560). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น, 24(1), 25-35.
- อนุชา ผิวคำ. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Tyler, R. W. (1949). Basic principles of curriculum and instruction. (1st ed.). Chicago: University of Chicago Press.